

УДК 343.57

Луценко Ю.В.

кандидат юридичних наук,

Полторацький О.Б.

кандидат юридичних наук,

Тарасюк А.В.

кандидат юридичних наук

(Служба безпеки України)

СУБ'ЄКТ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ТЕОРІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Здійснено теоретичний аналіз суб'єкта контрабанди наркотичних засобів у теорії національного кримінального законодавства. За результатами дослідження наводяться обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення КК України.

Ключові слова: контрабанда наркотичних засобів, психотропні речовини, суб'єкт контрабанди, службова особа, використання службового становища.

Постановка проблеми. В умовах зростання рівня злочинності значущість забезпечення захисту суверенітету і безпеки України, прав та свобод громадян залежить від того, наскільки чинне законодавство відповідає сучасним реаліям часу і відображає тенденції судової практики. Це, звичайно, стосується і законодавства, спрямованого на боротьбу з контрабандою наркотичних засобів.

Незаконна торгівля наркотичними засобами вже давно переросла межі більшості держав і проникла на всі континенти. З катастрофічною швидкістю наркотики розповсюджуються по всьому світу та становлять реальну загрозу для національних інтересів різних країн світу, у зв'язку з чим поширюються масштаби криміналізації суспільства в цілому.

Суспільна небезпека контрабанди також полягає в тому, що при неправному переміщенні через митний кордон України товарів та предметів порушується порядок державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який включає в себе загальний, а у відношенні окремої групи товарів та предметів – спеціальний порядок переміщення їх через кордон. Таким чином, контрабанда заподіює прямі економічні збитки державі, пов'язані з несплатою мита, інших податків (платежів) як під час перетинання митного кордону України, так і у зв'язку з реалізацією контрабандних товарів на території України чи за її межами. Крім того, контрабанда заподіює шкоди встановленому порядку управління, посягає на національну культурну спадщину українського народу, може заподіяти шкоди відносинам України з іншими державами. Також вона сприяє незаконному обігу в Україні і світі наркотичних засобів і може завдавати шкоди здоров'ю людей, а також відносинам співпраці держав у боротьбі з міжнародним наркобізнесом [5, с. 8].

Під наркотичними засобами розуміють речовини природного чи синтетичного походження, препарати, рослини, які становлять небезпеку для здоров'я населення в разі зловживання ними, включені у відповідний перелік згідно із законодавством України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Найбільше розповсюдження в Україні

© Луценко Ю.В., 2018

© Полторацький О.Б. 2018

© Тарасюк А.В., 2018

має нелегальний обіг наркотиків рослинного походження (маку або макової соломки і різних сортів конопель), із лікарських препаратів і речовин – кодеїн, кокаїн, морфін. Останнім часом почастишали випадки завезення в Україну героїну та інших так званих важких наркотиків [20, с. 10].

Враховуючи геополітичне розташування України на карті світу, розповсюдження наркотиків та надходження їх з-за кордону є гострою та актуальною проблемою як для України, так і для її правоохоронних органів вже досить тривалий час. Частка наркотичних засобів становить реальну загрозу економічним, політичним інтересам держави та зачіпає сферу національної безпеки.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. У різні часи вагомий внесок у дослідження питання суб'єкта контрабанди наркотичних засобів зробили такі вчені у галузі кримінально-правової науки, як: Л.В. Багрій-Шахматов, О.Ф. Бантишев, І.А. Вартилицька, В.М. Володько, О.П. Горох, М.П. Доронін, А.П. Кіцул, А.В. Козаченко, П.С. Матишевський, Ю.Б. Мельников, А.А. Музика, Д. Й. Никифорчук, А.В. Савченко, М.С. Хруппа та інші. Незважаючи на те, що дане питання було предметом розгляду науковців у різні часи, наукові роботи зазначених вчених залишаються фундаментальними та актуальними й дотепер.

Метою статті є дослідження суб'єкта контрабанди наркотичних засобів у теорії кримінального права України.

Виклад основного матеріалу. Немає жодних сумнівів, що дослідження суб'єкта злочину відіграє важливе значення як для теорії кримінального права, так і для практичної діяльності правоохоронних органів.

У нормах закону про кримінальну відповідальність термін “суб'єкт злочину” не вживається. У багатьох статтях КК України вживаються більш широкі за змістом поняття: “особа, яка вчинила злочин”, “особа, винна у вчиненні злочину”, “особа, яка засуджується”, “особа, яка засуджена” тощо.

У теорії кримінального права поняття і ознаки суб'єкта злочину розкриваються в ряді праць, спеціально присвячених даній проблемі [2; 9; 13 та ін.]. Суб'єкт злочину є невід'ємним елементом складу злочину, без якого не може настати кримінальна відповідальність. Суб'єктом злочину визнається фізична осудна особа, яка досягла віку, встановленого законом про кримінальну відповідальність, винна у вчиненні суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК як злочин [1, с. 42; 24, с. 180; 23, с. 41; 22, с. 97; 21, с. 150].

Виходячи з норм ст. 18 КК України, до ознак суб'єкта злочину законодавець відносить: наявність статусу фізичної особи, досягнення передбаченого КК віку кримінальної відповідальності та осудність.

Таким чином, суб'єкт злочину характеризується такими ознаками:

а) *суб'єктом злочину може бути тільки фізична особа.* Відповідно до ст. 6-8 КК України передбачено, що нести кримінальну відповідальність можуть громадяни України, особи без громадянства та іноземці;

б) *суб'єктом злочину може бути лише осудна особа.* Чинний КК України (2001 р.) на відміну від КК УРСР (1960 р.) вперше дає законодавче визначення осудності. Відповідно до ч. 1 ст. 19 КК України осудною визнається особа, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними. Злочини, як і всі вчинки людини, визначаються і контролюються її свідомістю і волею. Лише психічно здорова особа може свідомо обирати ті чи інші варіанти поведінки, розуміти характер і наслідки своїх діянь, проявляючи волю, керувати ними. Тобто осудність – це нормальний стан психічно здорової людини. На практиці питання про встановлення осудності виникає лише за наявності сумнівів у психічній повноцінності особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння [27, с. 76];

в) суб'єктом злочину може бути фізична осудна особа, яка вчинила суспільно небезпечне діяння у віці, з якого настає кримінальна відповідальність. Осудність виступає обов'язковою умовою кримінальної відповідальності і є однією із загальних ознак суб'єкта злочину. Осудність – це такий стан психіки, коли людина в момент вчинення злочину може усвідомлювати свої дії і керувати ними. Лише з таким станом психіки і пов'язана здатність особи відповідати за свої дії [17, с. 108].

Водночас будь-яке психічне захворювання особи не дає підстав для визнання її неосудною. Далеко не всі психічні розлади впливають на спроможність особи усвідомлювати свої дії і керувати своїми вчинками. Осудною може бути визнана не тільки психічно здорова людина, а й така, яка страждає на яке-небудь психічне захворювання, але за умови, що в момент вчинення суспільно небезпечного діяння вона усвідомлювала свої дії і могла керувати ними. Отже, осудність є передумовою вини особи, а вина особи у свою чергу є обов'язковою умовою кримінальної відповідальності та покарання [6, с. 119-120; 27, с. 77]. Частиною 2 ст. 19 КК України передбачено, що неосудна особа не підлягає кримінальній відповідальності, яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК України, перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати своїх дій (бездіяльності) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки. На відміну від стану осудності, стан неосудності характеризується нездатністю особи усвідомлювати свої діяння або керувати ними, а отже, і виключає її кримінальну відповідальність за вчинене діяння. Стан неосудності, як і стан осудності, з'ясовується лише в межах вчинення злочину та у зв'язку з ним [27, с. 77-78].

Частиною 1 ст. 20 КК України визначається поняття обмеженої осудності як особливого психічного стану особи, якій повинен враховуватися судом при призначенні покарання. Інститут обмеженої осудності є новелою українського кримінального законодавства. Обмежена осудність – це психопатологічний стан людини, за якого вона під час вчинення злочину через наявний у неї психічний розлад не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та/або керувати ними. Обмежена осудність не виключає кримінальної відповідальності, але ця обставина враховується судом при призначенні покарання, що також може бути підставою для застосування до неї примусових заходів медичного характеру [11, с. 72]. Проте стан обмеженої осудності особи може бути і неприйнятний судом до уваги, це залежить від конкретних обставин вчинення злочину [27, с. 79].

Відповідно до ч. 1 ст. 22 КК України кримінальній відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 305 КК України, підлягає фізична осудна особа, яка до вчинення злочину досягла 16 років, є громадянином України, іноземцем або особою без громадянства (у т.ч. особа, яка користується правом дипломатичного імунітету). Слід звернути увагу, що як теорія кримінального права, так і кримінальне законодавство різних систем права настання кримінальної відповідальності безпосередньо пов'язують із віком суб'єкта злочину.

З дослідження норм чинного кримінального законодавства України можна дійти висновку про відсутність у КК України спеціальної норми, яка визначає вікові межі настання кримінальної відповідальності. Виходячи з положень закону про кримінальну відповідальність, можна дійти висновку, що особа, яка не досягла встановленого законом віку та вчинила протиправне суспільно небезпечне діяння, не може бути притягнута до кримінальної відповідальності і не являється суб'єктом злочину.

Водночас у законодавстві зарубіжних країн початковий вік кримінальної

відповідальності визначається по-різному. Так, у Єгипті, Лівані, Іраку та окремих країн північної Африки і Близького Сходу гранична межа складає 7 років. У деяких штатах США, Франції, Узбекистані мінімальний вік кримінальної відповідальності встановлений з 13 років. У Болгарії, ФРН, Норвегії, більшості країн пострадянського простору за діяння, які характеризуються підвищеною суспільною небезпекою встановлена кримінальна відповідальність з 14 років. У Данії, Швеції, Фінляндії вік кримінальної відповідальності передбачений з 15 років. Однак у кримінальному законодавстві більшості зарубіжних країн кримінальна відповідальність особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачена з 16 років [26, с. 100-101].

Аналіз практики правоохоронних органів України по боротьбі з контрабандою показує, що в загальній кількості осіб, затриманих за незаконне переміщення наркотичних засобів через митний кордон України, переважають іноземці, які, тим не менш, значно рідше притягуються до кримінальної відповідальності, ніж громадяни України. Серед іноземців контрабанда наркотичних засобів досить часто зустрічається у осіб, які приїжджають в Україну до родичів, у моряків, залізничників та туристів.

У теорії кримінального права особу, яка поряд із загальними ознаками суб'єкта злочину (вік, осудність) володіє додатковими ознаками, вписаними у законі про кримінальну відповідальність, прийнято називати спеціальним суб'єктом.

Відповідно до ч. 2 ст. 18 КК України спеціальним суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа. Тобто, спеціальним суб'єктом вважається особа, яка, крім зазначених трьох загальних ознак, має додаткові спеціальні ознаки, передбачені у статті Особливої частини КК України для суб'єкта конкретного злочину.

Стаття 305 КК України передбачає відповідальність за вчинений злочин лише фізичної особи. Водночас встановлення кримінальної відповідальності за вчинений злочин лише фізичних осіб означає, що суб'єктом злочину не може бути юридична особа (установа, підприємство, організація). За суспільно небезпечні діяння, що мали місце у процесі діяльності юридичної особи, несе відповідальність фізична особа, яка вчинила такі діяння. Такими особами можуть бути особи, які є суб'єктами владних повноважень який використав повноваження юридичної особи і тим самим вчинив злочин [8, с. 93-94].

З прийняттям змін та доповнень до КК України, з метою ефективної боротьби з протиправними посяганнями на охоронювані суспільні інтереси, Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб" № 314-VII від 23.05.2013 року законодавець доповнив КК України розділом XIV-1 (Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб). Водночас, аналізуючи даний розділ, слід відмітити, що підприємства, установи, організації, які є юридичними особами на сьогоднішній день не можуть визнаватися суб'єктами суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 305 КК. У тому разі, коли діяння, яке містить склад злочину, який передбачений ст. 305 КК, вчинить представник юридичної особи, то саме він (представник), а не юридична особа, буде суб'єктом злочинного посягання.

Водночас дедалі частіше у науковій спільноті з кримінального права з'являються дискусійні питання щодо доцільності визнання суб'єктом суспільно небезпечного діяння за злочин, передбачений ст. 305 КК, юридичну особу.

Вказані наукові позиції мають право на існування та у подальшому мо-

жуть сприяти ефективній протидії суспільно небезпечному діянню, передбаченому ст. 305 КК України.

У теорії кримінального права прийнято розрізняти такі поняття, як “суб’єкт злочину” і “особа злочинця”. Суб’єкт злочину – це один з елементів будь-якого складу злочину. Як уже зверталась увага, складовими поняття “суб’єкт злочину” вважаються: фізична особа, її осудність, вік, а в деяких випадках ще й спеціальні ознаки суб’єкта, які можуть стосуватися різних властивостей особи (громадянство, посадове становище тощо). Поняття “особа злочинця” охоплює широке коло соціально значимих властивостей (ознак) особи (соціально-демографічні, морально-психологічні, психофізичні), тобто комплекс його ознак: особливі властивості, його зв’язки та стосунки з іншими людьми, його моральний і духовний світ, індивідуальні особливості, його життєві установки. Врахування ознак, властивих злочинцеві, є однією з умов призначення судом вироку та подальшого відбування такою особою справедливого покарання [8, с. 93-94].

Продовжуючи дослідження контрабанди наркотичних засобів, необхідно звернути увагу на спеціального суб’єкта цього суспільно небезпечного діяння.

У науці з кримінального права прийнято вважати, що поняття спеціального суб’єкта охоплює лише ті суттєві ознаки, які характеризують його в рамках складу злочину і є необхідними для правильної кваліфікації вчиненого злочину. Сукупність цих ознак, а точніше їхня єдність, і є основою об’єднання великої кількості суб’єктів в одну групу спеціальних суб’єктів [25, с. 9].

Як зазначає М.І. Бажанов, спеціальним суб’єктом злочину є особа, яка наділена, окрім вказаних загальних, спеціальними, додатковими ознаками, які її характеризують та визначають кваліфікацію скоєного нею суспільно небезпечного діяння [1, с. 43].

На думку М.П. Карпушина, під спеціальним суб’єктом злочину, який вчиняє контрабанду з використанням свого службового становища, можуть бути такі особи, службове становище яких дає їм право провозити вантаж без митного огляду або здійснення митного контролю. Такими особами можуть бути працівники митних органів (наприклад, інспектори, контролери), службові особи прикордонних органів (у більшості випадків – працівники контрольно-пропускних пунктів), посадові особи різноманітних делегацій, диппредставництв тощо [4, с. 166]. У свою чергу, Ю.І. Сучков більш схильний до позиції, яку займав М. П. Карпушин стосовно використання службовою особою свого службового становища, як ознаки контрабанди, якщо ті чи інші особи незаконно перевозять через митний кордон товари, сподіваючись, що працівники митних органів їх не оглядатимуть у зв’язку з службовим становищем, яке займають ці особи [18, с. 24-30].

Більш детально про спеціального суб’єкта зазначає В.В. Устименко, на думку якого спеціальний суб’єкт злочину – це фізична особа, яка поряд з осудністю і віком кримінальної відповідальності наділена ще й іншою додатковою юридичною ознакою (однією чи кількома). Такі ознаки містяться у КК або прямо впливають з цього закону та вказують на обмеження кола осіб, які можуть нести кримінальну відповідальність [25, с. 23].

Спеціальний суб’єкт злочину можна класифікувати не лише за юридичною природою, але й за кількістю ознак, які стосуються їхньої характеристики. Можлива також і класифікація спеціального суб’єкта залежно від виду складу злочину, де вони зазначені, а також виходячи з методу опису даних ознак у кримінальному законодавстві [25, с. 40-41].

Слід також звернути увагу, що, незважаючи на те, що контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фаль-

сифікованих лікарських засобів може бути вчинена службовою особою з використанням свого службового становища, на превеликий жаль, у диспозиції до ст. 305 КК України така кваліфікаційна ознака відсутня.

Отже, злочинне діяння, передбачене ст. 305 КК України, може вчиняти як загальний суб'єкт – приватна особа, так і спеціальний – службові особи, тобто представники влади, до яких належать працівники митних органів, посадові особи контрольно-пропускних пунктів Прикордонних військ та інші службові особи.

Водночас у п. 11 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 № 8 “Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил” роз'яснюється, що вчинення контрабанди службовою особою з використанням свого службового становища потрібно кваліфікувати за відповідною статтею КК України, якою передбачено відповідальність за вчинений службовий злочин [14]. Дану позицію займають і ряд науковців з кримінального права [10, с. 262; 12, с. 474]. Протилежну точку зору відстоює С. А. Гадейбоєв, який вважає за необхідне доповнити склад контрабанди наркотиків такою ознакою, як вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів службовою особою з використанням службового становища [3, с. 9]. Автори займають таку ж позицію.

У примітці до ст. 364 КК України чітко визначено поняття “службова особа”, дане поняття є загальним для всіх суспільно небезпечних діянь. Вказане визначення у теорії та практиці кримінального права здебільшого не викликає дискусійних питань та дозволяє у повному обсязі дати характеристику даного спеціального суб'єкта. Водночас у слідчо-оперативній практиці нерідко виникають складності щодо того, яка ж службова особа при використанні службового становища з метою протиправного переміщення наркотичних засобів через митний кордон України зобов'язана нести відповідальність, передбачену ст. 305 КК України.

Порівнюючи визначення поняття службової особи, які містяться в ч. 3 ст. 18 КК України та в примітці до ст. 346 КК України, слід зазначити, що вони є подібними, але разом із цим мають певні відмінності. Так, у ч. 3 ст. 18 КК України зміст поняття службової особи деталізується. Зокрема:

а) міститься вказівка на те, що службовою особою, окрім особи, яка здійснює функції представника влади, є також особа, що здійснює функції представника місцевого самоврядування;

б) зазначається, що службовими особами є також особи, які постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади чи органах місцевого самоврядування на підприємствах, установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій;

в) займає службовою особою посада пов'язується із виконанням не організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, а організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій;

г) функції представника влади (як і організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції) можуть виконуватися за спеціальним повноваженням;

д) наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Водночас значно змістовнішою є заміна поняття “обов'язки” поняттям “функції”, оскільки останнє є більш ширшим і охоплює попереднє.

З урахуванням зазначеного можна дійти висновку, що визначення службової особи дещо розширюється, адже виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій включає в себе не лише виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, але й реалізацію певних повноважень. Водночас природа організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків є такою, що вони не можуть виконуватися без певних повноважень, а одні тільки повноваження не делегуються особі без покладання на неї тих чи інших обов'язків. Іншими словами, організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки нерозривно пов'язані із організаційно-розпорядчими чи адміністративно-господарськими повноваженнями. У свою чергу, сукупність таких обов'язків і повноважень фактично утворює організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції. Отже, службова особа по суті виконує не одні тільки обов'язки, а організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції загалом. У зв'язку з цим заміна "обов'язків" на "функції" у визначенні поняття службової особи є цілком слушним. Таку позицію займає і Т.І. Слущка [16, с. 10].

Важливою складовою у заходах протидії контрабанді є забезпечення належної взаємодії між суб'єктами державної системи протидії контрабанді. Адже останнім часом злочинні угруповання, що "спеціалізуються" на контрабанді наркотичних засобів, дуже швидко реагують на зміни економічних умов, все частіше активізуються спроби залучення до протиправної діяльності високопосадовців, працівників державних відомств та служб, правоохоронних органів тощо. Найбільш вагомими прибутками від вказаної злочинної діяльності почали отримувати структури з транснаціональними зв'язками. Як свідчить світова практика правоохоронної діяльності, останнім часом майже усі масштабні протиправні акції транснаціональних злочинних структур у сфері контрабанди здійснюються міжнародними об'єднаннями злочинців за сприяння окремих корумпованих чиновників як у правоохоронних, так й інших органах державної влади.

Постійному удосконаленню злочинцями механізмів протиправних дій, їх пристосуванню до змін законодавства українські правоохоронці повинні протиставити активну наступальну позицію, тісну співпрацю, постійний моніторинг ситуації та інформування керівництва держави щодо найбільш актуальних проблем у цій сфері.

За таких умов підвищується роль ефективної взаємодії у протидії організованій контрабандній діяльності наркотичних засобів. Успішна протидія складним контрабандним акціям потребує застосування усього комплексу передбачених чинним законодавством сил і засобів, форм та методів, а також позитивного досвіду роботи, що наявні у державних органах з відповідними повноваженнями у цій сфері. Саме від узгодженості їх дій багато в чому залежатиме можливість досягнення позитивних результатів. Самостійність, відокремленість, неврахування результатів діяльності та можливостей кожного органу, намагання власними силами розв'язати поставлені завдання зводить нанівець усю системність заходів протидії організованій злочинності [15, с. 12].

За нагоди необхідно також звернути увагу, що однією з особливостей досліджуваного посягання є та обставина, що його часто вчиняють особи з іноземним громадянством. Такими особами є: студенти, туристи, працівники зарубіжних установ, які мають уставний капітал у спільних підприємствах на території України тощо, які постійно мають можливість виїзду за межі нашої держави. У зв'язку з цим, як показує слідчо-оперативна практика, контрабандна діяльність вказаних осіб має продовжувальний характер, вчиняється здебільшого досить довгий час і складається з багатьох кримінальних епізодів.

Взагалі у теорії кримінального права спеціальним суб'єктом злочину ви-

знаються суб'єкти, які наділені не лише загальними властивостями всіх суб'єктів суспільно небезпечного діяння, але й характеризуються додатково особливими, лише їм властивими якостями [7, с. 208; 19, с. 138].

Беручи до уваги викладене, службовими особами, які вчиняють контрабанду з використанням службового становища, у теорії кримінального права вважають службових осіб Державної митної служби, якими безпосередньо проводиться митний контроль, а також службових осіб, які проводять контроль за переміщенням предметів (речовин тощо) через митний кордон держави, службових осіб Державної прикордонної служби, які несуть службу безпосередньо на державному кордоні і здійснюють контрольно-пропускний режим, а також службових осіб, які відповідно до МК України та інших нормативно-правових актів України, у тому числі і ратифікованих Україною у встановленому законом порядку, звільняються від окремих форм митного контролю, які користуються цим для вчинення контрабанди.

Висновки. Враховуючи викладене, з метою ефективної протидії органами та підрозділами СБ України такому суспільно небезпечному діянню, як контрабанда наркотичних засобів, вбачаємо за необхідне доповнити диспозицію ч. 2 та 3 ст. 305 КК України такою кваліфікаційною ознакою, як *“вчинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за допомогою службової особи з використанням службового становища”*. У зв'язку з цим ч. 2 ст. 305 КК України матиме таку законодавчу конструкцію:

“2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, а також якщо предметом цих дій були особливо небезпечні наркотичні засоби чи психотропні речовини або наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби у великих розмірах, – караються...” і далі за текстом.

У свою чергу, ч. 3 ст. 305 КК України пропонується доповнити частиною такого змісту:

“3. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, вчинена організованою групою або службовою особою з використанням службового становища, а також якщо предметом контрабанди були наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби в особливо великих розмірах, – караються...” і далі за текстом.

Бібліографічні посилання

1. Бажанов М.И. Уголовное право Украины. Общая часть. Днепропетровск: Пороги, 1992. 167 с.
2. Блага А.Б. Жінки як суб'єкт корупції та контрабанди: кримінологічна характеристика // Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою. Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників. Міжвідомчий науковий збірник / за ред. А.І. Комарової. Київ, 1999. Том 18. С. 408-413.
3. Гадейбоев С.А. Уголовно-правовые и криминологические меры предупреждения контрабанды наркотиков: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 “Кримінальне право и криминология; криминально-исполнительное право”. К., 2002. 21 с.
4. Дьяков С.В. Ответственность за государственные преступления / Дьяков С.В., Игнатьев А.А., Карпушин М.П.; под общ. ред. Я.И. Баркова. М.: Юрид. лит., 1988. 224 с.
5. Контрабанда: засоби попередження та протидії: навч. посібник / Б.В. Романюк, М.І. Камлик, В.В. Коваленко та ін.; за ред. Я.Ю. Кондратьєва, Б.В. Романюка. К.: МІВВЦ, 2001. 118 с.
6. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для юрид. вузів і фак. / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін. / за ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Харків: Право, 1997. 368 с.

7. Курс советского уголовного права. Часть Общая. Т. 2. Л.: Изд-во ЛГУ. 1970. 672 с.
8. Матишевський П.С. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2000. 272 с.
9. Музика А. Особливості суб'єктивної сторони злочинів, пов'язаних з наркоманією // Право України. 1997. № 9. С. 50-55.
10. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. Потебенька М.О., Гончаренка В.Г. К. ФОРУМ, 2001. 943 с.
11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Каннон, А.С.К., 2002. 1104 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Атіка, 2004. 1056 с.
13. Орлов В.С. Суб'єкт преступления по советскому уголовному праву. М.: Госюриздат, 1958. 260 с.
14. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/77AFB7C62719BB4>.
15. Скулиш С.Д. проблемні питання в організації боротьби з контрабандою // Особливості взаємодії спеціальних підрозділів "К" Служби безпеки України з іншими правоохоронними органами у сфері протидії контрабандній діяльності: матеріали наук.-практ. конф., 23 листоп. 2007 р., м. Харків / редкол. С. Кучерина, В. Сапальов. Х.: Оберіг, 2008. 168 с.
16. Слущка Т.І. Кримінальна відповідальність за перевищення влади або службових повноважень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право". Київ, 2010. 20 с.
17. Смирнова Н.Н. Уголовное право: учеб. СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 1998. 675 с.
18. Сучков Ю.И. Контрабанда и ответственность. Калининград, 1975. 40 с.
19. Сучков Ю.И. Ответственность за контрабанду по Уголовному кодексу Российской Федерации 1996 г. // Юридическая практика: информационный бюллетень Центра права специального юридического факультета СПб. 1996. № 4 (7). С. 71-75.
20. Тимчук В.В. Особливості співвідношення контрабанди та інших суміжних злочинів // Юридична Україна. 2012. № 9. С. 10-13.
21. Уголовное право России: учебник для вузов. В 2-х т. Т. 1. Общая часть. М.: Изд. группа НОРМА-ИНФРА М, 1998. 639 с.
22. Уголовное право УССР. Часть общая. К.: Вища школа. 1984. 383 с.
23. Уголовное право. Общая часть: учебник / под ред. М.П. Журавлева, А.И. Рагога. М.: Институт международного права и экономики, 1996. 181 с.
24. Уголовное право. Общая часть: учебник / под ред. В.Н. Петрашева. М.: Издательство ПРИОР, 1999. 544 с.
25. Устименко В.В. Специальный субъект преступления. Х.: Высшая школа, Изд-во при ХГУ, 1989. 104 с.
26. Фріс П.Л. Кримінальне право України: Загальна частина: підруч. для студ. навч. закладів. К.: Атіка, 2004. 488 с.
27. Чернишова Н.В. Кримінальне право України (Загальна частина): навчальний посібник. К.: Атіка, 2003. 288 с.

Надійшла до редакції 11.05.2018

Lutsenko Yu. V., Poltoratsky O. B., Tarasyuk A .V. Subject of drugs smuggling in the theory of criminal law of Ukraine. The article deals with the theoretical analysis of the subject of drug smuggling in the theory of national criminal law. According to the results of the study, substantiated proposals for improving the Criminal Code of Ukraine are presented.

Service persons engaged in smuggling using the official position in the theory of criminal law are the officials of the State Customs Service, which directly carry out customs control, as well as officials who control the movement of objects (substances, etc.) through the customs border of the state, officials State Border Guard Service, which carry the service directly at the state border and carry out a check-point, as well as officials who according to the Criminal Code of Ukraine and other norms vno acts of Ukraine, including Ukraine ratified legally exempt from certain forms of customs control, using this smuggling.

Keywords. drug smuggling; psychotropic substances; subject of smuggling; official; use of official position.